

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI EKOLOGIYA VA IQLIM O‘ZGARISHI
MILLIY QO‘MITASI HUZURIDAGI DAVLAT EKOLOGIK
EKSPERTIZASI MARKAZI
SURXONDARYO VILOYATI FILIALI**

Manzil: 190104, Termiz shahar, Amir Temur ko‘chasi, 69-uy, Tel: 76-221-47-75

**DAVLAT EKOLOGIK EKSPERTIZASI
XULOSASI**

TARTIB RAQAM 01-02/10-4692

HUJJAT TURI Atrof-muhitga ta'sir to'g'risidagi ariza loyihasi

**Davlat ekologik ekspertizasi buyurtmachisi: SURXONDARYO VILOYATI HOKIMLIGI
YAGONA BUYURTMACHI XIZMATI DAVLAT MUASSASASIga berildi.**

STIR: 200474347

Obyekt nomi: Denov tumani "Dunyotepa" mahallasidagi 25-sonli maktabni (360-o‘rinli qo‘shimcha o‘quv binosi qurish) bilan rekonstruksiya qilinishi va faoliyatining "Atrof-muhitga ta'sir ko'rsatilishi to'g'risida"gi ariza loyihasi

Loyihalarini ishlab chiquvchi nomi: "HUMO-LOYIHA" XUSUSIY KORXONA

STIR: 308746046

**Davlat ekologik ekspertizasi mas'ul eksperti: ALIYOROV BAXTIYOR
SHOYMARDONOVICH**

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 7-sentabrdagi 541-son qarori bilan tasdiqlangan 1-ilovaga muvofiq, ushbu davlat ekologik ekspertizasi obyekti atrof-muhitga ta'sir ko'rsatishning III toifa toifasining 52-bandiga mansub.

O‘tkazilgan davlat ekologik ekspertizasi natijasi: **Ijobiy xulosa**

Davlat ekologik ekspertizasi xulosasi: **Ilovasiz huquqiy hujjat hisoblanmaydi**

Berilgan sana: 17.04.2026

Amal qilish muddati: 17.04.2029

Ekologik ekspertiza obyektining ekologik talablarga muvofiqligi, joylashuv nuqtalari koordinatalari, atrof-muhitni muhofaza qilish chora-tadbirlari, bajarilishi shart bo'lgan talablar va boshqalar to'g'risida ilovada keltirilgan O'zbekiston Respublikasi ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi vazirligining Davlat ekologik ekspertiza markazi va filiallarining ekspert xulosasi ushbu davlat ekologik ekspertizasi xulosasining ajralmas qismi hamda unda belgilangan talablar bajarilishi shart hisoblanadi.

Izoh: Buyurtmachi tomonidan davlat ekologik ekspertizasi xulosasida nazarda tutilgan ekologik talablarga rioya etilmaganda, davlat ekologik ekspertizasi xulosasi qonunchilikda belgilangan tartibda bekor qilinadi.

Direktor

A.Baxshiqulov

Davlat ekologik ekspertizasi natijalari bo'yicha Ekspert xulosasi talablari

Davlat o'rmon fondiga kirmaydigan daraxt va butalarning qimmatbaho navlarining kesilishiga moratoriyning amal qilishi muddatsiz davrga uzaytirilgan bo'lib, obyekt qurilishi va faoliyatida atrofda mavjud daraxtlarning qimmatbaho navlarini kesish, kundakov qilish, shikastlantirish yoki yo'q qilishga yo'l qo'yilmasin. (2021-yil 30-dekabrdagi PF-46-sonli Farmoni)

Qurilish jarayonida kam qimmatli daraxt va butalar xalaqit bergan taqdirda belgilangan tartibda viloyat ekologiya boshqarmasiga murojaat etilishi talab etiladi. (2022-yil 22-fevraldagi 86-son qaror)

Qurilish jarayonida davlat o'rmon fondiga kirmaydigan daraxtlar va butalarni noqonuniy kesish, kundakov qilish, shikastlantirish yoki yo'q qilish yoki ularga zarar yetkazish Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 22-avgustdagi 464-son qarori asosan bilan chora ko'rilishiga sabab bo'ladi.

Toza texnologiyalardan samarali foydalanishda elektr energiyasini imkon qadar tejovchi va obyekt faoliyati jarayonida atrof-muhitga salbiy ta'sir ko'rsatmaydigan energiya tejovchi muqobil energiyalardan foydalanishda quyosh panelli batareyalari o'rnatilishini ta'minlash. (O'z.Res. Prezidentining 2023-yil 16-fevraldagi PQ-57-son qarori)

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 28-yanvardagi 40-sonli "Qurilish chiqindilari bilan bog'liq ishlarni amalga oshirish tartibini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi nizom talablariga amal qilish, shu bilan birga O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 2-oktabrdagi 787-sonli "Maishiy chiqindilar bilan bog'liq ishlarni amalga oshirish sohasidagi ishlar samaradorligini yanada oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi nizomga muvofiq tasdiqlangan "Sanitariya jihatidan tozalash infratuzilmasi obyektlarini joylashtirish va ulardan foydalanish hamda maishiy chiqindilar bilan bog'liq ishlarni amalga oshirish qoidalari"ga asosan ishlarni tashkil etish.

"Yashil makon" va "Yashil belbog'" umummilliy dasturiga muvofiq tutash hududiga obodonlashtirish ishlarini amalga oshirish va shu hudud iqlimiga moslashgan daraxt va bo'talarni ekish. (2023-yil 23-noyabrdagi PF-199)

Obyektda manzarali daraxtlar va gullar ekilib ko'kalamzorlashtirish ishlari olib borilishi ta'minlansin.

Ekologik ekspertiza xulosasini olish maqsadida taqdim etgan hujjatlar va ma'lumotlarning ishonchliligi va haqqoniyligi uchun buyurtmachi javobgar hisoblanadi. (O'z.Res. VM 2020-yil 7-sentabrdagi 541-sonli qarori)

O'zbekiston Respublikasi "Ekologik ekspertiza, atrof-muhitga ta'sirni baholash va strategik ekologik baholash to'g'risida"gi Qonunning 23-moddasiga binoan, ushbu obyektning ekologik talablarga muvofiqligi xususida Davlat ekologik ekspertizasining bergan xulosasi, berilgan kundan e'tiboran 3 yil mobaynida yuridik kuchga ega.

Qurilish maydonlarida chang va qum zarrachalarining havoga ko'tarilish ehtimoli ko'p bo'lgan qismlariga, qurilish hududiga avtotransportlar kirib-chiqish yo'laklariga osma yomg'irlatgich o'rnatish, maxsus avtotransport vositalarini yuvish moslamalari (moyka) o'rnatilishi ularni yuvmasdan yo'llarga chiqarilmaslik choralari belgilansin. (O'z.Res. Prezidentining 2024-yil 24-sentabrdagi PQ-338-son qarori)

Mazkur xulosada ko'rsatilgan shartlar bajarilmaganda va yuqorida ko'rsatilgan faoliyatdan tashqari boshqa qo'shimcha faoliyat turlari tashkil etilganda, tashlamalar va chiqindilar miqdori o'zgargan taqdirda, ushbu ekologik ekspertiza xulosasi o'z yuridik kuchini yo'qotadi.

Davlat ekologik ekspertizasining xulosasi loyihada ko'zda tutilgan ishlarni ro'yobga chiqarish mumkinligiga berilgan bo'lib, qonun doirasida boshqa mutasaddi tashkilotlardan tegishli ruxsatnomalar olishni bekor qilmaydi va ularning o'rnini bosa olmaydi.

Xulosa shartlarining bajarilish majburiyati O'zbekiston Respublikasi "Ekologik Ekspertiza, atrof-muhitga ta'sirni baholash va strategik ekologik baholash to'g'risida"gi qonunning 8,11, 22-moddasi talablariga asosan majburiydir.

NAZORAT UCHUN

O'zbekiston Respublikasi Ekologiya va iqlim o'zgarishi milliy qo'mitasi vazirligi "Davlat ekologik ekspertizasi markazi" DM Surxondaryo viloyati filialiga Surxondaryo viloyat Hokimligi "Yagona buyurtmachi xizmati" DM tomonidan Denov tumani "Dunyotepa" mahallasidagi 25-sonli maktabni (360-o'rinli qo'shimcha o'quv binosi qurish) bilan rekonstruksiya qilinishi va faoliyatining "Atrof-muhitga ta'sir ko'rsatilishi to'g'risida"gi ariza loyihasini ro'yobga chiqarilishiga e'tiroz bildirmaydi.

Surxondaryo viloyati Ekologiya va iqlim o'zgarishi bosh boshqarmasi: Denov tumani "Dunyotepa" mahallasidagi 25-sonli maktabni (360-o'rinli qo'shimcha o'quv binosi qurish) bilan rekonstruksiya qilinishi va faoliyatining "Atrof-muhitga ta'sir ko'rsatilishi to'g'risida"gi ariza loyihasida keltirib o'tilgan ekologiya va atrof-

muhit muhofazasiga oid chora-tadbirlarni o‘z vaqtida bajarilishini nazoratga olishi talab etiladi.

Ma’sul ekspert: ALIYOROV BAXTIYOR SHOYMARDONOVICH

Obyekt haqida qisqacha ma'lumot

O'zbekiston Respublikasi Ekologiya va iqlim o'zgarishi milliy qo'mitasi vazirligi "Davlat ekologik ekspertizasi markazi" DM Surxondaryo viloyati filialiga Surxondaryo viloyat Hokimligi "Yagona buyurtmachi xizmati" DM tomonidan Denov tumani "Dunyotepa" mahallasidagi 25-sonli maktabni (360-o'rinli qo'shimcha o'quv binosi qurish) bilan rekonstruksiya qilinishi va faoliyatining "Atrof-muhitga ta'sir ko'rsatilishi to'g'risida"gi ariza loyihasi va boshqa qo'shimcha hujjatlar taqdim etilgan.

Loyiha O'zbekiston Respublikasi "Ekologik ekspertiza, atrof-muhitga ta'sirni baholash va strategik ekologik baholash to'g'risida"gi qonuniga hamda Vazirlar Mahkamasining "Atrof-muhitga ta'sirni baholash mexanizmini yanada takomillashtirish to'g'risida" 2020-yil 7-sentyabrdagi 541-son qarori va boshqa me'yoriy qo'llanmalari asosida o'rganib chiqildi.

Taqdim etilgan loyiha hujjatlarida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 27-dekabrdagi "2026- 2028-yillarda O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy va ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirish chora tadbirlari to'g'risida"gi PQ-393-sonli qarori ijrosini bajarish yuzasidan Surxondaryo viloyati hokimligi "Yagona Buyurtmachi Xizmati" davlat muassasasining 2026-yil 24-fevraldagi 262722420-sonli murojaati, Denov tumani Qurilish va uy-joy kommunal xo'jaligi bo'limining 2026-yil 29-yanvardagi 251499223-sonli ruxsatnomasi, O'zbekiston Respublikasi Qurilish va uy-joy kommunal xo'jaligi vazirligining 2026-yil 25-fevraldagi 1722-1722210-257006-sonli arxitektura-rejalashtirish topshirig'iga asosan Denov tumani "Dunyotepa" mahallasi hududida 8120,0 kv.metr yer maydonida joylashgan 25-umumiy o'rta ta'lim maktabi binolarini rekonstruksiya qilish va o'z hududidan qo'shimcha yangi 360 o'rinli o'quv binosi qurilishi rejalashtirilgan.

Ekologiya va iqlim o'zgarishi bosh boshqarmasi tomonidan joriy yilning 9-aprel kuni o'rganish yuzasidan tuzilgan dalolatnomada va to'plangan xujjatlarga asosan o'rganilganda, Denov tumani "Dunyotepa" mahallasi hududida joylashgan 25-sonli umumiy o'rta ta'lim maktabi hududida qurilish ishlariga o'suvchanligini yo'qotmagan tana diametrlari 4 smgacha 6 tup, 4,1- 8 smgacha 10 tup jami 16 tup Virgin archa daraxti ko'chatlari, 4 smgacha 12 tup Serin buta o'simliklari qurilish ishlariga xalaqit berishi aniqlangan. Surxondaryo viloyati Ekologiya va iqlim o'zgarishi bosh boshqarmasi tomonidan o'rganib chiqilib, o'suvchanligini yo'qotmagan manzarali daraxtlarini 7 kun muddatda ko'chirib o'tkazilishiga etiroz bildirilmasligi to'g'risidagi 2026-yil 15-apreldagi hujjat raqami 45253923-sonli ruxsatnoma berish haqidagi Litsenziya beruvchi organ qarorlari taqdim etilgan.

ESLATMA: Ko'chatlar ruxsatnomasiz kesilganda, shikastlantirilganda hamda ko'chirib o'tkazilib qurib qolish holatlariga yo'l qo'yilgan taqdirda ma'muriy va davo jarimalari belgilanadi.

Davlat o'rmon fondiga kirmaydigan daraxt va butalarning qimmatbaho navlarining kesilishiga moratoriyning amal qilishi muddatsiz davrga uzaytirilgan

bo'lib, obyekt qurilishi va faoliyatida atrofda mavjud daraxtlarning qimmatbaho navlarini kesish, kundakov qilish, shikastlantirish yoki yo'q qilishga yo'l qo'yilmasin. (2021-yil 30-dekabrda PF-46-sonli Farmoni)

Qurilish jarayonida davlat o'rmon fondiga kirmaydigan daraxtlar va butalarni noqonuniy kesish, kundakov qilish, shikastlantirish yoki yo'q qilish yoki ularga zarar yetkazish Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 22-avgustdagi 464-son qarori asosan bilan chora ko'rilishiga sabab bo'ladi.

Qurilishi rejalashtirilayotgan obyektning joylashuv geografik koordinata nuqtalari 1. 38.174732 ShK 67.850082 ShU 2. 38.175217 ShK 67.850366 ShU 3. 38.175651 ShK 67.850753 ShU 4. 38.175445 ShK 67.851182 ShU 5. 38.174622 ShK 67.850463 ShU ni tashkil etadi.

Quriladigan obyektning yer maydoni atrofdan quyidagicha chegaralangan:

Shimoldan-Mavjud yer maydoni bilan;

Sharqdan-Mavjud yer maydoni bilan;

Janubdan-Mavjud yer maydoni bilan;

G'arbdan-Mavjud yer maydoni bilan.

Obyekt qurilishi rejalashtirilgan hududning reliefi, iqlimi, geografik, hidrogeologik va morfologik holatlari bayon etilgan.

Surxondaryo viloyati Denov tumani hududi reliefi tekislik, tog', adirliklardan iborat bo'lib, iqlim sharoiti keskin kontinentaldir. Tumanda havoning o'rtacha yillik harorati $+16,9^{\circ}\text{C}$ ni tashkil etadi. Yilning eng issiq oyi iyul hisoblanib, issiqlik darajasi $+39,4^{\circ}\text{C}$ ni, absolyut maksimum issiqlik harorati $+46,7^{\circ}\text{C}$ gacha ko'tariladi. Havoning eng sovuq davri yanvar oyiga to'g'ri kelib, havoning o'rtacha harorati $-1,6^{\circ}\text{C}$ ni, absolyut minimum sovuqlik $-20,1^{\circ}\text{C}$ gacha pasayadi. Havoning nisbiy namligi yanvar oyida 57% bo'lsa, iyul oyiga kelib 20 %ni tashkil etadi. Denov tumanida yog'ingarchilikning asosiy qismi qishgi-bahorgi mavsumga to'g'ri kelib 144,6 mm ni tashkil etadi, kuzda juda kam, yozda esa yog'ingarchilik bo'lmaydi. Shamolning o'rtacha oylik tezligi 2,7 m/s. ni tashkil etadi.

Obyektning umumiy yer maydoni miqdori 8120,0 kv.m teng bo'lib, 505,0 kv.m qurilish osti maydoni, 700,0 kv.m yer maydoniga asfalt-beton yotqizilgan maydon va yo'laklar, yo'laklar chekkasiga bordyurlar yotqiziladi, 6915,0 kv.m yer maydoni ko'klamzorlashtiriladigan maydon bo'lib, har xil turdagi daraxtlar, butasimon o'simliklar, gullar va manzarali maysasimon o'tlar ekilishi rejalashtirilgan.

O'quv binosi qurilishi uchun ajratilgan yer maydonida quyidagi obyektlar qurilishi rejalashtirilgan: 3 qavatli 360 o'rinli o'quv binosi, binoni bog'lovchi galeriya, yong'in qalqoni, 6 m^3 ichimlik suv hovuzi, nasos uchun joy, tozalash

inshoati Toplos-75 Pr 12 m^3 , 5 m^3 xandak, 50 m^3 yongʻinga qarshi hovuz, chiqindi joyi, avtoturargoh, transformator.

Qurilishi rejalashtirilayotgan oʻquv binosi tarkibida: 1-qavatda: vestyubel, karidor, 5 ta 30 oʻrinli sinfxona, logoped, psixolog va tibbiyot xodimi uchun 1 ta universal xona, 4 ta xojatxona oʻquvchilar uchun, 1 ta xojatxona oʻqituvchilar uchun. 2- qavatda: karidor, oʻqituvchilar xonasi, 5 ta 30 oʻrinli sinfxona, 4 ta xojatxona oʻquvchilar uchun, 1 ta xojatxona oʻqituvchilar uchun. 3-qavatda: karidor, 2 ta 30 oʻrinli sinfxona, 2 ta chet tili xonasi, faollar zali, 2 ta xojatxona oʻquvchilar uchun, 1 ta xojatxona oʻqituvchilar uchun tashkil etilishi bayon etilgan.

Loyiha boʻyicha obyektida joylashadigan “Maktab” binosi tom qismiga quyosh panellari oʻrnatish rejalashtirilgan. Quyosh panellarini quyosh nuri eng koʻp tushadigan bino tomlariga oʻrnatish samarali hisoblanishi, quyosh panellari ishlab chiqarishga koʻra turli oʻlchamlari va turlari mavjudligi quyosh modullari 0,4 dan $2,5 \text{ m}^2$ oʻlcham oraligʻida boʻlishi, ularning oʻlchamlari quvvatiga bevosita bogʻliqligi, hozirda 500 Vt gacha boʻlgan panellar mavjudligi, quyosh paneli-quyosh radiatsiyasini yarim oʻtkazgich fotoelementlar orqali elektr energiya ishlab chiqarish uskunasi boʻlib, uning monopolistrol, polikristall va yupqaqatlamli boʻladi. Obyektga 5,4 Vtli polikristall panellar oʻrnatilishi koʻzda tutilgan boʻlib, foydalanish koeffitsienti 18-21%ni tashkil etadi. 1 ta quyosh paneli oʻlchami 500Vt $1600 \times 1000 \times 35 \text{ mm}$.li boʻlib, ogʻirligi 20 kg.ni tashkil etadi. Har 6 dona panelga bir donadan akkumulyator qoʻyiladi. 1 kVtli panel 5 m^2 maydonda oʻrnatiladi. Yaroqlilik muddati 20 yilni, ishlab chiqarish energiya miqdori 1700kVt soat/yilni tashkil etadi.

Maktab binosi qurilishida quriladigan qozonxona ish faoliyatida binolarni isitish uchun oʻrnatiladigan “MTU” rusumli isitish doshqozoniga 10,0 tn/yil miqdorda koʻmir yoqilishida, atmosfera havosini ifloslantiruvchi moddalar umumiy miqdori quyidagini tashkil etadi noorganik changlar-3,3863 tn/yil, uglerod oksidi-0,1275 tn/yil, azot dioksidi-0,0311 tn/yil, oltingugurt oksidi-0,1440 tn/yil, qattiq chiqarilma (tutun)-0,4255 tn/yil miqdorni tashkil etishi va jami ifloslantiruvchi moddalar miqdori 4,1144 tn/yil.ni tashkil etishi hisobi ishlab chiqilgan.

Obyektida bino qurilishida toza ichimlik suv taʼminoti mahalla ichimlik suvi tarmogʻi taʼminoti tizimiga ulanishi rejalashtirilgan. Yillik suv sarfi miqdori jami 8,388 ming m^3/yil .ni tashkil etadi. Loyihada, umumiy oʻrta taʼlim maktabi faoliyatida hosil boʻladigan chiqindi oqova suvlari uchun “Bio-mexanik” usulda oqova suvlarni tozalash inshooti (KNS qurish) xoʻjalik va maishiy oqovalarni tozalashga moʻljallangan “Toplos-75” Pr rusumli ($12 \text{ m}^3/\text{sut}$) mahalliy tozalash inshooti qurilishi rejalashtirilgan. Obyektdan hosil boʻladigan oqovalarni tozalash va oqovalarni toʻliq tozalab zararsizlantirish va handakda toʻplangan oqovalarni koʻkalamzorlashtirish maydonlarni sugʻorishda ishlatishga moʻljallangan. Obyekt faoliyatida tozalash talab etiladigan maishiy oqova suvlar uchun gidrohimoyalangan handak tashkil qilinishi bayon etilgan.

Obyekt qurilishida 7,467 tonna/yil va faoliyatida 19,98 tonna/yil miqdorda chiqadigan qattiq va maishiy chiqindilar jami 27,44 tonna/yil chiqindini tashkil etishi hisobga olingan. Qurilish jarayonida qog'oz chiqindilari 5-(deyarli havfsiz) chiqindilar makulatura qabul qilish shahobchalariga, metall chiqindilari 4-(kam xavfli) chiqindilari ikkilamchi qora metall korxonalariga topshiriladi. Chiqindilarning xar hil turdagi polietilen xaltachalar havflilik klassi 4- (kam xavfli) chiqindilar ikkilamchi korxonalarga, sement changi 3- (o'rtacha xavfli) chiqindilar, havflilik klassi 5- (deyarli havfsiz) chiqindilar uchun mahsus idishlarda saqlanadi va tegishli korxonalar tomonidan shartnoma asosida tuman chiqindixonasiga joylashtirilishi loyihada bayon etilgan.

Qurilish chiqindilari g'isht va qum mahsulotlaridan chiqadigan qurilish chiqindilari, qurilish poydevori atrofida quriladigan yo'lakchalar asosiga tushalishi bilan joylashtiriladi.

Loyihada avariya holatlarning taxlili va uning oldini olish choralari ko'rsatib berilgan.

Taqdim etilgan ariza loyihasida tabiatni muhofaza qilish chora-tadbirlari, tuproqning unumdor qatlamini saqlash, suv resurslaridan unumli foydalanish, atmosfera havosini muhofaza qilish to'g'risidagi rejalashtirilayotgan ishlar bayon etilgan.

Ma'sul ekspert: ALIYOROV BAXTIYOR SHOYMARDONOVICH